

Tak for henvendelsen.

Advokatrådet har besluttet ikke at afgive høringsvar.

Med venlig hilsen

ADVOKATSAMFUNDET
RÉTSSIKKERHED · UAFHÆNGIGHED · INTEGRITET

Henriette Fagerberg Erichsen
Sekretær

Advokatsamfundet, Kronprinsessegade 28, 1306 København K
D +45 33 96 97 28
hfe@advokatsamfundet.dk - www.advokatsamfundet.dk

Forsvarsministeriet

fmn@fmn.dk

Kongens Vænge 2
3400 Hillerød

Telefon 3866 5934
Direkte 3866 5934

Kopi: nbb@fmn.dk; eba@fmn.dk

Journal-nr.: 20054541
Ref.: AAHR0002

Danske Regioner: regioner@regioner.dk

Dato: 24. august 2020

Høringsbidrag vedrørende udkast til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (Etablering af mobilbaseret varslingsystem)

Forsvarsministeriet har ved email af 3. august 2020 fremsendt høring vedrørende udkast til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (Etablering af mobilbaseret varslings-system) til Region Hovedstaden.

I den anledning skal Region Hovedstaden bemærke følgende:

Region Hovedstaden betragter overordnet lovforslaget som en relevant modernisering af beredskabsvarslingen i Danmark.

Det vil dog efter regionens opfattelse være nyttigt, hvis det i bemærkningerne til forslaget præciseres, at også sundhedsmyndighederne og herunder regionerne, når relevant, kan betragtes som beredskabsmyndigheder. Samtidig bør det præciseres, at beredskabsmeddelelser også kan vedrøre sundhedskritiske meddelelser.

Det bør også overvejes, om begrænsningen til nærmere angivne geografiske områder i den foreslåedes § 61 a, stk. 1, 2. pkt., altid er nødvendig. Efter regionens opfattelse bør et moderne varslingsystem kunne anvende afgrænsningskriterier fleksibelt for hvilke personer, der kan være særligt berørt – dette kan være geografisk område, men kunne i andre tilfælde f.eks. også være alder, kontaktopsporingsinformation eller andre oplysninger, der er egnet til at identificere en risikogruppe.

Bestemmelsens stk. 3, vil eventuelt kunne suppleres med en mulighed for Forsvarsministeriet til at søge afholdte udgifter refunderet hos den beredskabsmyndighed, der har rekvireret en beredskabsmeddelelse, jf. stk. 1.

Om sirenevarslingssystemet

Af bemærkningerne til forslaget fremgår (på side 9), at det vurderes, at det mobilbaserede varslingssystem på længere sigt potentielt vil kunne overflødiggøre sirenevarslingssystemet, hvilket i så fald vil kunne have en positiv økonomisk konsekvens for det offentlige.

Region Hovedstaden skal hertil bemærke, at regionen finder det yderst betænkeligt at overveje udfasning af sirenesystemet til fordel for et rent mobilbaseret varslingssystem.

Sirenevarslingssystemet har den klare fordel, at signalet kan nå frem til borgerne, uanset om de konkret har en tændt mobiltelefon i hænde eller ej. Dette gælder i særlig grad for f.eks. børn, der endnu ikke er i besiddelse af en mobiltelefon, men principielt også for voksne. Et mobilvarslingssystem har til gengæld den klare fordel, at det kan indeholde mere målrettet information til en klarere defineret målgruppe. Systemerne bør derfor anses for komplementære.

Der henvises til Forsvarsministeriets sagsnr.: 2020/005122

Med venlig hilsen

Anders Hess Ahrensbach
Chefjurist

Til Forsvarsministeriet

Akutberedskabet i Region Syddanmark har ikke høringsbemærkninger til etablering af mobilbaseret varslingsystem – høring med sagsnummer 2020/005122.

Venlig hilsen

Martin Grum-Nymann

AC-fuldmægtig

Sundhedsplanlægning

E-mail: mgn@rsyd.dk

Direkte: 76631364

Mobil: 21570554

Region Syddanmark

Region Syddanmark

Damhaven 12, 7100 Vejle

Hovednummer: 7663 1000

www.rsyd.dk

Forsvarsministeriet

Nicklas B Baumgarten
Emma L. B. Andersen

Kontor/afdeling
KSDS/O

Dato
28. august 2020

/KJS/PBS

Høring over forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester

DMI kvitterer for modtagelse af høring over ændringsforslag til lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester. DMI ser med glæde frem til etablering af et mobilbaseret varslingsystem i Danmark og til muligheden for at udsende offentlige advarsler direkte til slutbrugere. DMI er ansvarlig for at udsende officielle varsler ifm. farligt vejr.

DMI bemærker, at det i lovforslaget er uklart, hvilke beredskabsaktører der får mulighed for at udsende offentlige advarsler som del af et mobilbaseret varslingsystem. DMI ser et behov for, at termen 'beredskabsaktører' i § 61 a. præciseres således, at det klart fremgår, hvem der er beredskabsaktør.

En præcisering af "beredskabsaktører" ifm. udsendelse af offentlige advarsler bør efter DMI's opfattelse bygge på principperne for sektoransvaret for at sikre *single authoritative voice* i udsendelse af offentlige advarsler. I tilfælde af at flere beredskabsaktører kan udsende offentlige advarsler, kan der opstå divergerende eller misvisende kommunikation til slutbrugerne under en hændelse, der medfører eller kan medføre akut fare for et større antal mennesker.

DMI forslår herudover, at termer og udtryk som "offentlige advarsler" og "straks efter modtagelse" præciseres ifm. udarbejdelse af lovgivningens bekendtgørelse.

DMI indgår allerede i dag som en væsentlig del af det nationale beredskab og er medlem af den Nationale Operative Stab (NOST) i tilfælde af vejr-relaterede beredskabssituationer. DMI har den fornødne 24/7 kapacitet og infrastruktur til at varsle om farligt vejr, og DMI's vagtgående meteorologer udsender hyppigt varslinger, hvoraf de mest alvorlige i samråd med beredskabsmyndigheder udsendes som beredskabsmeddelelser. Hertil indgår DMI i et samarbejde med Politiet, Beredskabsstyrelsen og Vejdirektoratet om udsendelse af de mest alvorlige varsler på app'en *Mobilvarsling*.

DMI stiller sig gerne til rådighed for at deltage i det videre arbejde med udformning og præcisering af termer, definering af beredskabsaktører og fastsættelse af indhold samt leveringsformer m.v.

**Danmarks
Meteorologiske
Institut**

Lyngbyvej 100
2100 København Ø

T: +45 3915 7500
E: epost@dmi.dk

www.dmi.dk

Med venlig hilsen
Knud-Jacob Simonsen
Beredskabschef
Danmarks Meteorologiske Institut

Tryghed - tæt på

Danske Beredskabers bemærkninger til forslag til lov om ændring af lov om elektronisk kommunikationsnet og -tjenester – sagsnummer: 2020/005122

Vi vil i Danske Beredskaber først og fremmest takke for muligheden for at kommentere på det fremsendte forslag til ændring af lov om elektronisk kommunikationsnet og -tjenester.

Det fremgår af § 61 a, stk. 1, at udbydere af elektroniske kommunikationstjenester i mobilnet på vegne af beredskabsaktører skal udsende offentlige advarsler om overhængende eller truende alvorlige nødsituationer og katastrofer til berørte slutbrugere. I Danske Beredskaber lægger vi til grund, på baggrund af ovenstående formulering, at de kommunale redningsberedskaber er omfattet af dette ændringsforslag, således at alle kommunale redningsberedskabsenheder i landet kan benytte muligheden, og at Forsvarsministerens mulighed for jf. § 61 a, stk. 2, at undtage visse beredskabsaktører ikke vil betyde, at de kommunale redningsberedskaber undtages.

I ændringsforslaget fremgår det, at indførelsen af et mobilbaseret varslingsystem skal anvendes til at give advarsler til berørte slutbrugere i tilfælde af overhængende eller truende alvorlige nødsituationer og katastrofer. I ændringsforslaget gøres det klart, at der ligger op til anvendelse af cell broadcast-teknologi til udsendelse af offentlige advarsler til berørte slutbrugere. Som vi forstår det, betyder anvendelsen af cell broadcast-teknologi, at der ikke afsendes en kvittering fra mobiltelefonerne, i det berørte område, tilbage til telemasten. Dette betyder, at der ikke vil forekomme dataindsamling i forbindelse med udsendelsen af beskeder til berørte slutbrugere, samt at der ikke vil være indsamling af telefonnumre fra det pågældende udsendelsesområde.

I Danske Beredskaber ser vi ændringsforslaget som et skridt i den rigtige retning mod mere anvendelse af mobilbaserede varslingsystemer i forbindelse med alvorlige nødsituationer og katastrofer. I ændringsforslaget bliver der lagt op til, at det mobilbaserede varslingsystem skal anvendes til at udsende advarsler til slutbrugere i et nærmere bestemt geografisk område. I Danske Beredskaber vil vi i den forbindelse pointere, at et mobilbaseret varslingsystem også kan anvendes på anden vis. Når slutbrugeren er advaret, er det væsentligt, at et mobilbaseret varslingsystem også kan anvendes som kommunikationskanal mellem de berørte slutbrugere og beredskabsaktører. Derudover kan et mobilbaseret varslingsystem anvendes til at følge slutbrugernes bevægelse under nødsituationen i det pågældende område, hvilket vil optimere en evakuering. Indsamlingen af data fra et mobilbaseret varslingsystem, vil desuden være et effektivt middel til det forebyggende arbejde. Vi vil i den forbindelse bemærke, at anvendelsen af cell broadcast-teknologi til udsendelse af offentlige advarsler, ikke gør dette muligt, hvilket vi mener, er ærgerligt, da det fulde potentiale i anvendelsen af mobilbaseret varslings derfor ikke opnås. Vi har forståelse for de evt. modstående persondatahensyn, men skal ikke undlade at pege på bedre og mere effektive muligheder for at sikre borgeren, hvis registrering, direkte kommunikation og analyse er mulig.

Som supplement til brugen af cell broadcast-teknologi kan evt. udvikles en app, som gør det muligt for de berørte slutbrugere at godkende, at deres mobiltelefoner anvendes som kommunikationskanal mellem dem selv og beredskabsaktørerne. En sådan app, hvor slutbrugeren godkender kommunikationen med beredskabsaktørerne, kan samtidig bruges til at indsamle data om slutbrugers bevægelse under nødsituationen.

Af ændringsforslaget fremgår det, som ovenfor allerede kort nævnt, af § 61 a, stk. 2, at Forsvarsministeren kan fastsætte nærmere regler om udsendelsen af offentlige advarsler efter stk. 1., hvilket indbefatter beslutninger om på hvilke beredskabsaktørers vegne, der skal udsendes offentlige advarsler. Udover ovennævnte generelle forståelse af, at de kommunale redningsberedskaber altid vil være en relevant beredskabsaktør, vil vi påpege, at det er væsentligt, at indsatslederen i den pågældende krisesituation på forhånd er klar over, hvorvidt det er indsatslederen selv eller andre beredskabsaktører, der skal udsende den offentlige advarsel. For de involverede beredskabsaktører er det på forhånd vigtigt at vide, om de har ansvaret - og muligheden - for at udsende beskeder til de berørte slutbrugere. Det er bl.a. vigtigt i forhold til løbende udsendelse af informationer om situationen, samt muligheden for at give informationer undervejs hvis der opstår uventede følgehændelser, eller hvis der opstår behov for at give anbefalinger til de berørte slutbrugere.

Jf. Beredskabslovens § 17 stk. 1, er det politidirektøren, som koordinerer den samlede indsats ved større skader. Af Beredskabslovens § 17 stk. 2, fremgår det ligeledes at i forbindelse med indsættelsen af redningsberedskabet, er det politidirektøren, der sørger for varsling. Som allerede nævnt fremgår det af § 61 stk. 2, at Forsvarsministeren kan fastsætte nærmere bestemmelser om på hvilke beredskabsaktørers vegne, der udsendes offentlige advarsler. Vi vil her henvise til Beredskabslovens § 17 stk. 1 og stk. 2, hvori der står, at det er politidirektøren, som sørger for den fornødne varsling, og vi vil i den forbindelse anbefale, at akutte varsler – som hidtil - koordineres med politiet for at sikre koordineret myndighedskommunikation til berørte borgere.

Af § 61 a, stk. 2, fremgår der ligeledes, at Forsvarsministeren kan fastsætte nærmere regler om proceduren for udsendelsen af offentlige advarsler samt varslingsperiodens længde. I forhold til beredskabsaktørens arbejde vil vi hertil nævne, at flere klare retningslinjer i forhold til hvornår og hvordan udsendelsen af offentlige advarsler skal sendes ud, kan være afgørende for den enkelte indsatsleder (eller anden beredskabsaktør) i den pågældende nødsituation.

Hvis eksempelvis indsatslederen er den beredskabsaktør, som skal udsende den offentlige advarsel, er det vigtigt, at den pågældende indsatsleder ved, hvornår advarslen skal sendes, samt om der er mulighed for at udsende yderligere beskeder. Alt dette peger på skabelsen af klare retningslinjer for proceduren.

Endvidere skal det afklares, hvorledes det tænkes at redningsberedskaberne skal kunne forfatte og udsende disse meddelelser til teleudbyderne, ligesom det må forventes, at disse kan modtage og behandle beredskabsmeddelelser på alle tidspunkter af døgnet.

Vi noterer os ydermere, at beredskabsmyndighederne skal opsætte én eller flere CBE (Cell Broadcast Entity). I ændringsforslaget fremkommer der ikke nogen oplysninger om økonomiske konsekvenser for beredskaberne i forbindelse med opsætningen af CBE. Vi tager derfor udgangspunkt i, at beredskaberne ikke har nogle økonomiske udgifter i forbindelse med opsætningen af én eller flere CBE, samt at der ikke forekommer økonomiske konsekvenser i forbindelse med oplæring i, brug og drift af CBE.

I det nuværende varslingsystem kan sirenevarsling, som i det kommende system, ligeledes foretages på enkelt-sirene-niveau, og det er ønskeligt at gøre brug af samme muligheder i den nye teknologi.

Af § 61 a, stk. 1, fremgår det, at det mobilbaserede varslingsystem skal anvendes, når der er tale om "overhængende eller truende alvorlige nødsituationer eller katastrofer". Denne definition bør kunne omfatte en bred anvendelse – og dermed en udvidet anvendelse - idet en varslingsmulighed ned på masteniveau vil give meget små geografiske områder, som med fordel kan bringes i anvendelse ved

geografisk små hændelser (f.eks. forurening/svigt af drikkevandsforsyning). En drikkevandsforurening kan på lige fod med indånding af giftig brandrøg give alvorlige skader på den menneskelige organisme, hvorfor disse situationer varslingsmæssigt bør underlægges samme muligheder for brug af det mobilbaserede varslingsystem.

Samlet set ser vi i Danske Beredskaber positivt på ændringsforslaget. Dog bemærkes, at anvendelsen af cell broadcast-teknologi som mobilbaseret varslingsystem har nogle begrænsninger, da oplysninger omkring de berørte slutbrugere ikke indsamles. Vi mener, at potentialet for brugen af et mobilbaseret varslingsystem ikke udnyttes fuldt ud ved brugen af cell broadcast-teknologi. Som supplement til cell broadcast-teknologien, kan der med fordel udvikles en app, som kan bruges som kommunikationskanal samt til at indsamle data om slutbrugernes færden under nødsituationer.

Derudover ser vi nogle udfordringer i ændringsforslagets § 61 a, stk. 2. Det handler for det første om, at Forsvarsministeren kan fastsætte nærmere regler om, på hvilke beredskabsaktørers vegne den offentlige advarsel skal sendes, hvilket bør ske klart, og for det andet at der endnu ikke er fastlagt nærmere bestemmelser omkring proceduren for udsendelsen af offentlige advarsler samt varslingsperiodens længde.

I Danske Beredskaber ser vi frem til flere klare retningslinjer i forhold til proceduren for udsendelse af disse advarsler og den dertilhørende varslingsperiode, da dette kan være afgørende for de berørte beredskabsaktører.

Danske Beredskaber står naturligvis til rådighed for uddybende bemærkninger og/eller en fælles dialog om de fremadrettede retningslinjer.

Med venlig hilsen

Isabel Brylov
Organisationskonsulent
Tlf. 6024 7267
Danske Beredskaber

H. C. Andersens Boulevard 23, 3.
DK-1553 København V.
www.danskeberedskaber.dk

Til Forsvarsministeriet, fmn@fmn.dk
Cc. nbb@fmn.dk; eba@fmn.dk

Høringsvar: Høring over udkast til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (Etablering af mobilbaseret varslingsystem)

Danske Handicaporganisationer (DH) har følgende bemærkninger.

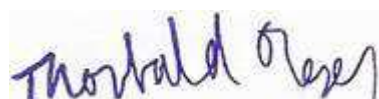
Forsvarsministeriet foreslår at udsende mobilbaserede varsler ved hjælp af en såkaldt cell broadcast-besked. DH bemærker, at man i bemærkningerne skriver, at alle nyere mobiltelefoner har en modtager, der kan modtage cell broadcast-besked. Men der bliver ikke i udkastet redegjort for, hvordan man vil sikre, at borgere med ældre mobiltelefoner modtager beskeden. DH mener, at både nyere og ældre mobiltelefoner skal kunne modtage de mobilbaserede varsler, der bliver udsendt, og at løsningen derfor også skal tage højde for dette.

Det er vigtigt at sikre, at det mobilbaserede varslingsystem udsender varsler, der er tilgængelige for mennesker med handicap. Det vil jf. tilgængelighedsdirektivet sige, at de skal leve op til it-tilgængelighedsstandardEN 301 549.

Ministeriet vurderer, at det mobilbaserede varslingsystem på længere sigt potentielt vil kunne overflødiggøre sirenevarslingsystemet. DH mener, at det er vigtigt at bevare sirenevarslingen, da der vil være mennesker med handicap, der ikke er digitale og dermed ikke vil modtage de mobilbaserede varsler.

Skulle ovenstående give anledning til spørgsmål, kan disse rettes til chefkonsulent, Monica Løland, på tlf.: 3638 8524 eller e-mail: mol@handicap.dk.

Med venlig hilsen

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 42
1060 København K

Sendt til: fmn@fmn.dk
Kopi sendt til: nbb@fmn.dk, eba@fmn.dk og jm@jm.dk

6. august 2020

J.nr. 2020-11-0440
Dok.nr. 242384
Sagsbehandler
Kasper Viftrup

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (Etablering af mobilbaseret varslingsystem)

Ved brev af 3. august 2020 har Forsvarsministeriet anmodet om Datatilsynets eventuelle bemærkninger til ovenstående udkast.

Datatilsynet har noteret sig, at Forsvarsministeriet i sine overvejelser har vurderet, at den tekniske løsning for et mobilbaseret varslingsystem bør baseres på cell broadcast-teknologi. Det fremgår endvidere, at der ikke vil forekomme dataindsamling ved brug af denne teknologi.

Det fremgår af udkastets § 61 a, stk. 2 og de dertilhørende bemærkninger, at forsvarsministeren kan fastsætte nærmere krav til den tekniske løsning, der anvendes til udsendelse af offentlige advarsler.

Datatilsynet gør i den forbindelse opmærksom på, at det følger af databeskyttelseslovens § 28, at Datatilsynets udtalelse skal indhentes i forbindelse med udarbejdelse af lovforslag, bekendtgørelser m.v., som har betydning for beskyttelsen af privatlivet i forbindelse med behandling af personoplysninger.

Datatilsynet forventer dermed at blive hørt forud for udstedelse af en eventuel bekendtgørelse, som indebære behandling af personoplysninger, f.eks. hvis der fastsættes nærmere krav til den tekniske løsning.

Kopi af dette brev sendes til Justitsministeriets Lovafdeling til orientering

Med venlig hilsen

Kasper Viftrup

Datatilsynet
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
T 3319 3200
dt@datatilsynet.dk
datatilsynet.dk
CVR 11883729

Til:
Forsvarsministeriet
fmn@fmn.dk med kopi til
nmc@fmn.dk, nls@fmn.dk,
nbb@fmn.dk , eba@fmn.dk

Den 27. august 2020
MOKR

Referencer: 2020/004886 og 2020/005122

Høringssvar vedr. informationssikkerhed i teleloven

1. Generelle bemærkninger

DI takker for muligheden for at afgive høringssvar til høringerne om:

- Mobilvarselssystemet
- Øvrige ændringer i teleloven for så vidt informationssikkerhed.

Dette høringssvar besvarer begge høringer.

Det skal nævnes generelt, at DI støtter en direktiv-nær implementering, hvor man forsøger at komme tættest muligt på kravene i de andre EU-lande. Udstyr, rutiner, kompetencer og processer bliver i høj grad standardiserede på europæisk/internationalt plan både for leverandører og operatører og derfor giver det ikke mening, at man skal møde 27 forskellige tolkninger i medlemslandene. DI noterer sig og støtter, at dette princip er indskrevet i de almindelige bemærkninger. Der er dog tvivl om, hvorvidt dette også praktiseres i de enkelte formuleringer.

Således er der flere bestemmelser med meget brede hjemler til senere at fastlægge krav i bekendtgørelser. Hvis ikke myndighederne er parat til i loven at formulere kravene præcist allerede nu, ønsker branchen som minimum en afgrænsning af hjemlerne, så alle kan se hvilke grænser, der gælder for de kommende bekendtgørelser.

Videre bør der indføres som princip, at man lægger sig op af standarder og definitioner, der er etableret på internationalt niveau. Det fremgår af direktivets art 40, at procedurer og standarder skal lægge sig op af internationale standarder.

Endelig kan DI konstatere, at der hersker en betydelig uklarhed på markedet om, hvilke sikkerhedsretningslinjer teleselskaberne skal forholde sig til i forbindelse med investeringer i nye net. DI skal derfor understrege behovet for, at der fra regeringens side sikres klarhed om reglerne og ikke mindst udmeldingerne på området.

2. Konkrete bemærkninger

§3 stk.1

Jf. ovenfor bør der være en henvisning til, at minimumskrav i videst mulige omfang skal basere sig på internationale standarder. Herved vil implementeringen også være mere direktivnær. Samtidig bør den brede hjemmel afgrænses, så det fremgår, at der vil blive taget højde for at indgrebet skal være mindst muligt indgribende.

§ 3, stk. 3

CFCS giver i dette stykke sig selv et meget bredt mandat til at stille krav om, at udbydere skal træffe konkrete foranstaltninger. Det er i sig selv et stort indgreb i virksomhedernes ret til selv at imødegå trusler, og dertil kan krav fra CFCS være omkostningstunge og indgribende. Jf. overfor er dette et oplagt eksempel på, hvor man i hjemmelsbestemmelsen til en kommende bekendtgørelse enten bliver meget mere klar på, hvad man vil stille af materielle krav, og hvor vidtgående disse kan være, eller at man alternativt afgrænser mandatet. Det kan være i form af, at CFCS skal tage vidtgående hensyn til proportionalitetsprincippet og således stille krav om mindst mulige indgribende foranstaltninger for at imødegå en konkret trussel eller lignende.

Mobilvarslingsystemet

DI vurderer, at et nyt mobilvarslingsystem kan bidrage med ekstra sikkerhed og en bedre håndtering af kriser og ulykker og således er et fornuftigt initiativ. Samtidig foreslås det i lovforslaget, at staten afholder omkostningerne ved systemet. Det støtter DI, alt den stund, at teleudbydere ikke har nogen kommerciel nytte af varslingsystemet – det tjener alene et samfundsformål.

Når det kommercielt licenserede mobilnet anvendes i katastrofesituationer og til beredskabskommunikation, bør netværksoperatøren ikke kunne gøres ansvarlig for følgerne af eventuelt svigtende kritisk kommunikation, idet tabene i en krisesituation kan være uforholdsmæssigt store.

DI stiller sig naturligvis til rådighed for at uddybe ovenstående.

Med venlig hilsen

Morten Kristiansen, Chefkonsulent, DI

Forbrugerombudsmanden har modtaget Forsvarsministeriets høringsbrev af 3. august 2020 med anmodning om eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester.

Forbrugerombudsmanden har ikke bemærkninger.

Med venlig hilsen
På Forbrugerombudsmandens vegne

Frederik Lars von Bülow

Fuldmægtig, Cand.jur.

Direkte tlf.: 4171 5089

E-mail: fvb@forbrugerombudsmanden.dk

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
Tlf. +45 4171 5151

*Se vores privatlivspolitik
på forbrugerombudsmanden.dk*

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 42
1060 København K
Danmark

fmn@fmn.dk
kopi til nbb@fmn.dk og eba@fmn.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
MOBIL 9132 5775
LGH@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 20/01936-2

11. AUGUST 2020

**HØRINGSSVAR OVER UDKAST TIL LOV OM ÆNDRING
AF LOV OM ELEKTRONISKE KOMMUNIKATIONSNET
OG -TJENESTER (ETABLERING AF MOBILBASERET
VARSLINGSSYSTEM)**

Forsvarsministeriet har ved e-mail af 3. aug. 2020 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til et udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (Etablering af mobilbaseret varslingsystem).

Instituttet har ingen bemærkninger.

Der henvises til Forsvarsministeriets sagsnr. 2020/005122.

Med venlig hilsen

Lise Garkier Hendriksen
CHEFKONSULENT

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 9
1060 København K

Præsidenten
Domhuset, Nytorv 25
1450 København K.
Tlf. 99 68 70 15
CVR 21 65 95 09
administration.kbh@domstol.dk
J.nr. 9099.2020.38

Den 6. august 2020

Ved en mail af 5. august 2020 har Forsvarsministeriet anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektronisk kommunikationsnet og -tjeneste (Etablering af mobilbaseret varslingsystem).

Jeg skal i den anledning på vegne af byretspræsidenternes oplyse, at byretterne ikke ønsker at udtale sig om udkastet.

Der henvises til Deres j.nr. 2020-004941.

Med venlig hilsen

Søren Axelsen

Vestre Landsret
Præsidenten

Forsvarsministeriet
Hølmens Kanal 9
1060 København K

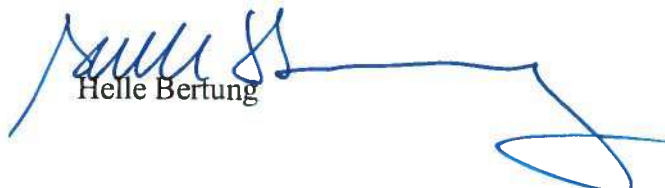
J.nr. 40A-VL-51-20
Den 12/08-2020

Sendt pr. mail til fmn@fmn.dk med kopi til nbb@fmn.dk og eba@fmn.dk med henvisning til sagsnummer 2020/005122.

Forsvarsministeriet har ved brev af 3. august 2020 (sagsnr. 2020/004941) anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektronisk kommunikationsnet og -tjenester (Etablering af mobilbaseret varslingsystem).

I den anledning skal jeg meddele, at landsretten ikke ønsker at udtale sig om udkastet.

Med venlig hilsen

Helle Bertung

Den 07-08-20
J.nr. 40A-ØL-52-20
Init: sdy

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 9
1060 København K

Sendt pr. mail til fmn@fmn.dk, nbb@fmn.dk og eba@fmn.dk

Forsvarsministeriet har ved brev af 3. august 2020 (Sagsnr. 2020/004941) anmodet om eventuelle bemærkninger til høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (Etablering af mobilbaseret varslingsystem).

I den anledning skal jeg meddele, at landsretten ikke ønsker at udtale sig om udkastet.

Med venlig hilsen

Bent Carlsen

Ellen Børst Borsbo

Forsvarsministeriet**Holmens Kanal 9****1060 København K**

Dato 27-08-2020

Sagsbehandler Malene Nyman

malene.nyman@stab.rm.dk

Tel. Sagsnr. 1-16-4-1-20

Hørings svar fra Region Sjælland, Region Syddanmark og Region Nordjylland vedr. udkast til forslag til lov om ændring af lov om net- og informationssikkerhed**Region Sjælland**

Region Sjælland bakker helt generelt op om nationale initiativer, der bidrager til at styrke samfundets – og dermed regionernes – muligheder for at imødegå cyberangreb mod kommunikationsnet- og tjenester og ønsker naturligvis at bidrage til denne udvikling og samarbejdet herom.

Region Sjælland er dog stærkt bekymret for, om lovforslaget er for indgribende og giver Center for Cybersikkerhed (CFCS) hjemmel til beføjelser og mandater, der i sidste ende kan føre til indgriben i regionernes selvstændige myndighedsudøvelse samt registrerede og borgernes rettigheder. Det er Region Sjællands opfattelse, at CFCS med lovforslaget vil få mulighed for, ved identifikation af en betydelig trussel, at prioritere handlinger i regionernes it-infrastruktur uden involvering af regionale prioriteringer, kompetencer og indsigt. Set i et regionalt perspektiv er det problematisk, hvis udformningen af lovforslaget giver hjemmel til, at cybersikkerhed centralt fra kan prioriteres over patientsikkerheden, da regionens telemedicinske løsninger vil være omfattet af loven. Derudover er Region Sjælland bekymret for, at det ikke af lovforslaget er klart, hvilke konsekvenser et påbud om "at træffe konkrete foranstaltninger, der er nødvendige for at afhjælpe en sikkerhedshændelse eller hindre en sådan i at forekomme", jf. lovens § 3, stk. vil medføre, fx i relation til tilgængelighed, ydeevne og økonomiske omkostninger forbundet herved.

Region Sjælland finder det bekymrende, at der i loven lægges op til, at et påbud skal ske uden retskendelse. Region Sjælland savner derudover en nærmere afklaring af hjemlen for påbuddet, herunder en præcisering af "en betydelig trussel". Videre er der behov for at

præcisere, hvorledes et påbud tænkes ophævet, når trusselsbilledet ændrer sig.

Region Syddanmark

Målgruppe

Den, der med et kommercielt formål stiller produkter, elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester til rådighed for andre. Begrebet omfatter ikke udbydere af NUIK-tjenester.

NUIK

Der ændres en række formuleringer, bl.a. for at implementere EU-forordningen vedrørende sikkerhed i net og tjenester.

Der er i alle tilfælde, hvor der er henvisning til udbydere tilføjet en ny type udbydere (NUIK), og de defineres således:

Udbyder af NUIK-tjeneste: Udbyder af en nummeruafhængig interpersonel kommunikationstjeneste i form af en tjeneste, som normalt ydes mod betaling, og som muliggør direkte interpersonel og interaktiv informationsudveksling via elektroniske kommunikationsnet mellem et afgrænset antal personer, hvor de personer, der indleder eller deltager i kommunikationen, bestemmer, hvem modtageren eller modtagerne skal være. Omfattet er ikke tjenester, der blot muliggør interpersonel og interaktiv kommunikation som en mindre støttefunktion, der er tæt knyttet til en anden tjeneste. Tjenesten etablerer ikke forbindelse til offentligt tildelte nummerressourcer, dvs. et eller flere numre i nationale eller internationale nummerplaner, eller muliggør ikke kommunikation med et eller flere numre i nationale eller internationale nummerplaner.

Det må være nye services, der udbydes af en ny type udbydere, og denne type udbydere har ikke ansvar for eller kan påvirke stabiliteten eller opbygningen af de eksisterende udbyderes tjenester.

Det kunne være virksomheder, der sælger ydelser, der understøtter Tetra (SINE), IoT, LoRaWan eller tillægsydelser, som skal bruge allerede eksisterende netværk, der udbydes af andre udbydere. Det er os ikke helt klart, hvilke udbydere der er tænkt på, ej heller typen af kommunikationsform og type, der er tænkt på. Det er ej heller nævnt, i hvilke situationer NUIK benyttes. Der er stor forskel på kravene til NUIK udbyderne, hvis det er SINE kommunikation eller i stedet ikke kritiskkommunikation ydelse, der udbydes.

Autenticitet

Der introduceres endvidere autenticitet som en parameter for netværksydelser:

Loven anvender således i dag begrebet informationssikkerhed, hvilket forstås som sikring af tilgængelighed, fortrolighed og integritet i net og tjenester. Med definitionen af sikkerhed i net og tjenester udvides

sikkerhedsområdet til – ud over tilgængelighed, fortrolighed og integritet – også at omfatte autenticitet. Der henvises herom til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 4.

Udbydernes ansvar har tidligere været at sikre at der skal være forsvarsmekanismer, der skal kunne forhindre tab af tilgængelighed, integritet og fortrolighed for den kommunikation der "flyder" i nettene. Der er tale om en ny definition af "sikkerhed i net og tjenester", der skal implementere artikel 2 i EU's telekodeks. Det kunne være en udvidelse af begrebet, der er tilsagt af EU's implementering af NSIS standarden.

Der kunne være god mening i, at teleudbydere skal understøtte standarden og stille infrastruktur til rådighed, der generelt på nettet kan verificere brugeres autenticitet. Det vil dog være en meget stor ændring i forhold til, hvordan Internettet fungerer i dag, idet der vil være store krav til håndtering af privatlivets fred og fortrolighed – herunder fortrolighed i henhold til brevhemmeligheden.

Beredskab

Der står i forslaget, at mobilnettet skal kunne bruges til beredskabsmeldinger. Det kan det ikke i dag, både pga. at tjenesten ikke er til rådighed, men også at der ikke er tilstrækkelig resiliens og klassifikation for mobilnettet til at kunne understøtte situationer, hvor beredskabsmeldinger er nødvendige. Ønsket om, at denne ydelse skal kunne varetages af mobilnettet, er en følge af, at det gamle system med sirener ikke dækker hele landet, og det er sikkert heller ikke tidssvarende, og der er ikke planer om at udbygge det eksisterende system.

Udbygning af redundans og resiliens samt udvikling af en digital varslingstjeneste, hvor mobilnettet udgør kernen, udgør en ikke ubetydelig udgift, idet mobilnettet ikke er designet til at kunne understøtte beredskabssituationer. De eneste radiomaster, der er klassificerede til dette, er Cibicoms master der benyttes til at udsende tv og radio signaler samt bl.a. 450MHz digital netværk via firmaet Net1.

Herom skrives der i forslaget:

Den foreslåede bestemmelse i § 5 a har til formål at sikre, at mobiloperatørerne træffer alle nødvendige foranstaltninger for at undgå, at udstyr og systemer, der anvendes i forbindelse med transmission af offentlige advarsler, afbrydes. Mobiloperatørerne vil i forlængelse af eksisterende forpligtelser til at sikre en robust teleinfrastruktur i medfør af lovens § 3, stk. 1, og § 5, stk. 1, skulle planlægge og sørge for opretholdelsen af uafbrudt transmission af offentlige advarsler, herunder i relation til udstyr og systemer, der anvendes til transmission af offentlige advarsler, bl.a. tage stilling til

fremskaffelse af det nødvendige reserveudstyr, og sikring af redundans og nødstrømsforsyning.

Der er derfor tale om en kvalitetsmæssig opgradering, der understøtter den eksisterende praksis, hvor mobilnettet i dag bruges til alle former for kommunikation, både af borgere og af redningspersonel i bl.a. ambulancer. Det er kun få regioner, der ikke bruger data services fra det generelle mobilnet. I tilfælde af bortfald af de generelle kablede telefonitjenester, er Region Syddanmarks kontrolcentral (AMK) afhængig af en backup procedure, der er benytter mobilnettet fra flere udbydere.

At varsling skal funderes på en højteknologisk løsning, gør os som land sårbar idet, der ved et sammenfald af sikkerhedshændelser, kan være risiko for at teknikken går ned, og at varsling via mobilnettet ikke får den ønskede udbredelse. Det vil give rigtig god mening at foretage et teknologisk tilbagespring, der gør at vi i disse situationer ikke bliver afhængig af smartphones og app-teknologi, som ikke har en stabilitet og kvalitet der tilsiger det kan bruges når det virkelig gælder.

CFCS

Kan i beredskabssituationer påbyde udbydere at foretage nærmere angivne sikkerhedsforanstaltninger:

... kan Center for Cybersikkerhed i beredskabssituationer og i andre ekstraordinære situationer påbyde erhvervs-mæssige udbydere uden unødigt ophold at iværksætte nærmere angivne sikkerhedsforanstaltninger i tilfælde af en hændelse eller en trussel, der i betydeligt omfang påvirker eller kan påvirke udbuddet af net eller tjenester negativt.

samt:

Det fremgår af den gældende § 3, stk. 1, at Center for Cybersikkerhed fastsætter regler om minimumskrav til informationssikkerhed for udbydere af offentligt tilgængelige net og tjenester. Reglerne kan omfatte krav om passende tekniske, processuelle og organisatoriske foranstaltninger med henblik på risikostyring i forhold til informationssikkerhed i net og tjenester og opretholdelse af et passende informationssikkerhedsniveau, herunder krav om, at sådanne foranstaltninger gennemføres på baggrund af dokumenterede og ledelsesforankrede processer.

Bestemmelsen implementerer i dag rammedirektivets artikel 13 a, stk. 1 og 2.

Det følger af den foreslåede nyaffattelse af § 3, stk. 1, at Center for Cybersikkerhed fastsætter regler om minimumskrav til sikkerhed i net og tjenester for udbydere af offentligt tilgængelige elektroniske kommunikationsnet og -tjenester og udbydere af NUIK-tjenester.

Reglerne kan omfatte krav om passende tekniske, processuelle og organisatoriske foranstaltninger med henblik på risikostyring i forhold til sikkerhed i net og tjenester og opretholdelse af et passende sikkerhedsniveau, herunder krav om, at sådanne foranstaltninger gennemføres på baggrund af dokumenterede og ledelsesforankrede processer.

Region Nordjylland

Fra Region Nordjyllands side hilser vi enhver passende tilpasning af lovgivningen velkommen. Imidlertid finder vi, at det udsendte udkast skaber mere forvirring om omfattelsesniveauet end gavnligt er. Der er efter vores opfattelse tale om omfattende udvidelse af beføjelser for Center for Cybersikkerhed (CFCS) i en sådan grad, at det er svært som aktør at vide hvad man bliver omfattet af, både i umiddelbar, men også fjernere fremtid.

Definitioner:

§ 2, definition 3:

Definitionen i udkastet er meget bred, og det er Region Nordjyllands opfattelse, at denne kan omfatte alle borgerrettede løsninger, som regionen/regionerne måtte udvikle og/eller stille til rådighed for borgerne.

§ 2, definition 6:

Region Nordjylland finder det uklart hvornår en løsning falder ind under definition. Især formuleringen "..., som normalt ydes mod betaling..." giver anledning til usikkerhed ift. Hvilke borgerrettede løsninger, der måtte være omfattet.

§ 3, stk. 1:

Den skrevne formulering giver ingen informationer om hvilke minimumskrav til sikkerhed, der vil blive fastlagt af CFCS. Der er reelt tale om carte blanche til CFCS om hvilke krav, der vil blive stillet, og formuleringen "Reglerne kan omfatte krav om passende tekniske, processuelle og organisatoriske foranstaltninger..." giver ikke regionerne nogen klarhed over hvordan eventuelle krav fra CFCS vil blive fastlagt eller effektueret.

§3, stk. 3:

Det er meget uklart hvad kriterierne for "en betydelig trussel" er. Er dette en vurdering fra CFCS alene, eller enighed blandt ledende aktører inden for sikkerhedsbranchen? Hvordan er aktører sikret ift. at fjerne de af CFCS definerede konkrete foranstaltninger, når en "betydelig trussel" ikke længere er til stede?

§4, nr. 5:

Det vil i praksis være yderst vanskeligt at informere alle brugere på eksempelvis gæsternetværk på hospitaler om en potentiel sikkerhedshændelse. Der må gives plads til individuelle vurderinger af impactet for de relevante netværk. Det må derudover anses for værende på grænsen af gældende lovgivning at logge så mange detaljer om enheder på eksempelvis gæsternetværk, at en bruger kan entydigt identificeres.

Kommentarer til bemærkninger til lovforslaget:

Bemærkning 3.2.3 (side 11):

Det er særdeles vanskeligt for regionerne at gennemskue i hvor høj grad vi omfattes af dette forslag til lovændringen. Det er desuden ikke muligt at vurdere omfanget af krav, der kan blive stillet, hvad enten regionerne fremadrettet er omfattet af § 2, definition 3 eller §2, definition 6.

Bemærkning 3.3.3 (Side 12):

Det er vanskeligt at udarbejde et regulært hørings svar, idet uklarheden omkring hvordan loven praktisk skal udmøntes er så stor, at det er svært at vurdere, hvad der udfærdiges et hørings svar på.

Bemærkning 3.4.3 (Side 14):

Information til brugere om mulige beskyttelsesforanstaltninger kræver at det er muligt at identificere brugerne. Indsamling af data for at muliggøre dette, eksempelvis brugere der har været forbundet til et gæsternetværk på et sygehus, vil være af et sådant omfang, at det med stor sandsynlighed vil være i strid med eksisterende lovgivning omkring logning. Kravet må derfor anses som værende urimeligt.

Bemærkning 4 (Side 16):

I dette afsnit omtales kun telesektoren specifikt, hvorfor det må antages, at lovgivningen kun er gældende for denne, men den nævnte definition på NUIK-tjenester skaber uklarhed om hvorvidt offentlige instanser fremadrettet vil være omfattet også. Det er derfor Region Nordjyllands opfattelse, at en vurdering af at implementering kan ske under eksisterende bevillingsmæssige rammer ikke er korrekt, da ingen kender konsekvenserne ved implementering af lovforslaget.

Bemærkning 5.2 (Side 17):

Placeringen af dette punkt og den nævnte vurdering fra Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet vedr. at der vil være 10-20 danske internetbaserede kommunikationstjenester, der vil kunne blive omfattet af definitionen indikerer, at regionerne som offentlig myndighed ikke vil være opfattet som udbydere af NUIK-tjenester. Imidlertid er definitionen på NUIK-tjenester så vag, at regionernes borgerrettede løsninger kan opfattes som værende omfattet. Det er

derfor Region Nordjyllands holdning, at det er nødvendigt at præcisere dette yderligere

Bemærkning 10 (Side 19):

Vurderingen vedrørende positive/negative konsekvenser forudsætter efter Region Nordjyllands opfattelse, at regionerne ikke er omfattet af lovgivningen. Såfremt regionerne er omfattet, eksempelvis gennem borgerrettede løsninger, er der risiko for at den nævnte vurdering ikke vil være korrekt, idet omfang og/eller konsekvenser af implementering af forslaget ikke er klarlagt.

Afsluttende kommentarer

Som region er Region Nordjylland bekendt med, at der påhviler regionen et særligt ansvar for at beskytte data, herunder personoplysninger. Det er dog ikke muligt ud fra den konkrete høring at vurdere i hvilket omfang regionerne er omfattet af lovgivningen, eller hvilke konsekvenser der vil være, såfremt regionerne er omfattet af lovgivningen.

Antagelsen om at løsningerne kan implementeres indenfor eksisterende bevillinger er en yderst risikabel antagelse, idet aktørerne ikke har, og ikke kan forvente at få, overblik over hvilke krav de kan blive mødt med fra udøvende myndighed. Det er naturligt, at lovgivning ikke kan blive fuldt detaljeret omkring alle forhold vedr. implementering, men idet der ikke er nogle bekendtgørelser eller cirkulærer til at understøtte definitionerne i lovforslaget, ønskes teksten i lovforslaget præciseret, således at relevante aktører ikke kan være i tvivl om omfatningsgraden af lovforslaget.

Med venlig hilsen

Region Sjælland, Region Syddanmark og Region Nordjylland

Forsvarsministeriet har den 3. august 2020 sendt udkast til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og –tjenester i høring.

Ministeriernes forpligtelse til at høre Rigsrevisionen er fastlagt af rigsrevisorloven, §§ 7 og 10 (Lovbekendtgørelse nr. 101 af 19/01/2012) og angår revisions- og/eller regnskabsforhold, der kan have betydning for Rigsrevisionens opgaver.

Vi har gennemgået lovforslaget og kan konstatere, at det ikke omhandler revisions- eller regnskabsforhold i staten eller andre offentlige virksomheder, der revideres af Rigsrevisionen.

Vi har derfor ikke behandlet henvendelsen yderligere.

Med venlig hilsen

Mette E. Matthiasen
Ledelsessekretariatet

Landgreven 4
DK-1301 København K

Tlf. +45 33 92 84 00
Dir. +45 33 92 85 73
mem@rigsrevisionen.dk

www.rigsrevisionen.dk

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 9
1060 København K

Sendt pr. mail til fmn@fmn.dk,
nmc@fmn.dk, nls@fmn.dk,
nbb@fmn.dk, eba@fmn.dk

Sagsnummer 2020/004886 &
Sagsnummer 2020/005122

København, 26. august 2020

Høring over forslag til lov om ændring af lov om net- og informationssikkerhed (implementering af direktivet om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation for så vidt angår sikkerhed i net og tjenester) samt høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (etablering af mobilbaseret varslingsystem)

Generelle bemærkninger

Teleindustrien og IT-Branchen (herefter høringsparterne) har noteret sig Forsvarsministeriets offentlige høring over lovforslaget om ændring af lov om net- og informationssikkerhed (NIS-loven) samt høringen over udkast til forslag til lov om ændring af lov om elektroniske kommunikationsnet og -tjenester (Teleloven) fsva. etablering af mobilbaseret varslingsystem) og fremsender herunder sine bemærkninger.

Da begge lovforslag, som er sendt i høring, omfatter delelementer af etableringen af mobilbaseret varslingsystem, fremkommer høringsparterne med ét samlet høringssvar på begge disse høringer.

Lovforslagene implementerer dele af direktiv 2018/1972/EU om oprettelse af en europæisk kodeks for elektronisk kommunikation (herefter direktivet). Indledningsvist vil høringsparterne gerne kvittere positivt for den relativt tekstnære direktivimplementering.

Høringsparterne kvitterer positivt for, at udbydere af nummeruafhængige interpersonelle kommunikationstjenester til forskel fra tidligere nu bliver genstand for en række forpligtelser i relation til sikkerheden i sådanne tjenester. Samlet er der dog behov for en ensretning af definitioner med de tilsvarende definitioner i Teleloven.

Høringsparterne sætter pris på Forsvarsministeriets udkast til ændring af Teleloven fsva. etablering af mobil-baseret varslingsystem. Det gælder særligt beslutningen om, at et mobilt varslingsystem baseres på cell broadcast-teknologi, samt at Forsvarsministeriet dækker udgifterne til etableringen og driften af et sådant system.

Høringsparterne sætter desuden spørgsmålstejn ved den nye foreslåede forpligtelse om, at udbydere skal informere brugere om mulige beskyttelsesforanstaltninger i tilfælde af en særlig og betydelig trussel om sikkerhedshændelse. Høringsparterne har svært ved at gennemskue, hvorledes teleudbydere skal kunne informere en specifik (gruppe af) forbrugere, der fx anvender sikkerhedsmæssigt kompromitterbart brugerudstyr, og mener, at det bør præciseres, hvordan der tages beslutning om eventuel informering af brugere om potentielle trusler eller sikkerhedshændelser og mulige beskyttelsesforanstaltninger konkret udmøntes i praksis. Den konkrete udmøntning vil være afgørende for den faktiske mulighed for efterlevelse og for de reelle omkostninger af løsningen. Løsning bør være omkostningseffektiv og proportional i forhold til den ønskede effekt.

Høringsparterne fremsender herunder sine specifikke bemærkninger til lovforslagene, hvor talmarkeringen følger nummerering af foreslåede lovændringer i NIS-loven henholdsvis Teleloven.

Specifikke bemærkninger til ændring af NIS-loven

Nr. 1-3 om ændring af lovens titel

Høringsparterne har forståelse for den foreslåede ændring af lovens titel, da denne er som konsekvens af tilsvarende begrebsændring i teledirektivet. I lyset af ændring af lovens definitioner bør anvendelsen af begreberne "*net og tjenester*" imidlertid ikke anvendes i overskriften, da de rejser tvivl om lovens anvendelsesområde. Høringsparterne opfordrer til, at telelovens begreber "*elektroniske kommunikationsnet og -tjenester*" anvendes i stedet, jf. også nedenfor. Høringsparterne undres dog over ændringen til det meget generelle begreb "*sikkerhed*", da der ikke synes at være en konkret begrundelse herfor. Høringsparterne finder, at "*informationssikkerhed*" er et bredere begreb.

Nr. 4 om ensretning af definitioner med telelovens definitioner

Høringsparterne kvitterer for, at der med ændringen søges en ensretning af definitionerne med de tilsvarende definitioner i Teleloven. Der er dog i enkelte af definitionerne, hvor Forsvarsministeriet lægger op til visse nuanceforskelle i ordvalget. Høringsparterne opfordrer generelt til, at definitionerne affattes fuldstændigt ordret med tilsvarende definitioner i Teleloven, således at der ikke opstår fortolkningstvivel om definitionerne i de to love skal forstås forskelligt.

Høringsparterne skal i øvrigt opfordre til, at definitionerne "*elektroniske kommunikations net og -tjenester*" anvendes konsekvent gennem hele loven i stedet for "*net- og tjenester*". Eksempelvis fremgår "*net og tjenester*" fortsat af ændringen til § 2 stk. 1, nr. 8.

Nr. 4 om ny definition af udbyder af nummerafhængig interpersonel kommunikationstjeneste jf. § 2, nr. 6

Høringsparterne kvitterer umiddelbart positivt for den foreslåede definition i medfør af § 2, nr. 6, af udbyder af nummerafhængig interpersonel kommunikationstjeneste (i lovforslaget udbydere af NUIK-tjenester). Høringsparterne mener, at denne definition bør være identisk med samme definition som foreslået i § 2, nr. 20 i Lov om Elektroniske kommunikations net og -tjenester (Teleloven), hvilket tillige fremgår som hensigten i lovbemærkningernes side 8 g 23, således at der til enhver tid sikres en ensartet forståelse af begreberne. Dette kan bør gøres ved henvisning til definitionen i Teleloven.

Høringsparterne gør desuden opmærksom på, at begrebet "en nummerafhængig interpersonel kommunikationstjeneste" ikke forkortes i Teleloven. Således kunne der med fordel skabes mere ensartethed og juridisk klarhed ved at behandle samme begreb på samme måde. Høringsparterne anbefaler at skrive begrebet fuldt ud gennemgående i loven.

Endvidere mener høringsparterne, at udbydere af nummerafhængige interpersonelle kommunikationstjenester, der opretter forbindelse til offentligt tildelte nummerressourcer, tillige bør være omfattet af definitionen. Sådanne tjenester er allerede omfattet af definitionen om en "elektronisk kommunikationstjeneste", jf. Teleloven, da der er tale om en tjeneste, der helt eller delvis består i elektronisk overføring af kommunikation i form af lyd, billeder, tekst eller kombinationer heraf ved hjælp af radio- eller telekommunikationsteknik mellem nettermineringspunkter. Høringsparterne ønsker derfor dette entydigt afklaret i lovens bemærkninger.

Høringsparterne finder det desuden uklart, hvorledes flere af branchens value-added-tjenester vil blive omfattet af definitionen. Det være sig fremtidens interaktive TV-produkter, hvor kommunikation mellem TV-brugere eller kundeservice muliggøres som en støttefunktion. Der kunne også være tale om e-mail-tjenester tilknyttet slutbrugeres bredbåndsabonnement. Såfremt sådanne value-added tjenester menes omfattet, bør det fremgå tydeligt af lovens bemærkninger. Høringsparterne gør tillige opmærksom på, at det er væsentligt at sikre et 'level playing field' i forhold til andre udbydere af fx e-mail-konti, der – såfremt ovenstående bør være omfattet – tillige underlægges samme krav og forpligtelser.

Høringsparterne mener desuden, at det i lovens bemærkninger bør specificeres, hvad der menes med "som der normalt ydes mod betaling", som både fremgår direkte af bestemmelsen og af lovbemærkningerne på side 24. Det bør i lovens bemærkninger afklares, hvorvidt der alene er tale om en tjeneste, der normalt ydes mod monetær betaling, eller om betalingen også kan udgøre adgang til brugerens data. Ovenfornævnte tjenester, interaktive tv-pakker og e-mail-tjenester, er eksempelvis ikke tjenester, som kunden betaler monetært for, men er en value-added tjeneste i fx bredbåndsabonnementet.

Nr. 4 om ny definition af sikkerhed i net og tjenester jf. § 2, nr. 7

Høringsparterne noterer sig, at "autenticiteten" nu også er indbefattet i definitionen af "sikkerhed i net og tjenester" jf. § 2, nr. 7, som teledirektivets artikel 2, nr. 21, foreskriver, værende i tillæg til tilgængeligheden, integriteten og fortroligheden af elektroniske kommunikations net og -tjenester. Høringsparterne henfører til, at "autenticiteten" i lovbemærkningernes side 24 nærmere defineres som, "at data og informationssystemer mv. er, hvad de foregiver at være. Begrebet anses således at handle om ægthed og originalitet".

Høringsparterne vurderer, at ændringen vil medføre, at teleoperatører i fremtiden fx skal rapportere til myndighederne, hvis data og informationssystemer mv. således ikke er, hvad de foregiver at være.

Et eksempel herpå kunne i praksis være, hvis en ondsindet aktør implementerede et delelement i en operatørs netværk, som operatøren ikke umiddelbart havde kendskab til. Derved ville en given kunde tilgå operatørens systemer, som ikke nødvendigvis er, hvad de foregiver at være, nemlig operatørens fuldt kontrolrede udstyr og systemer. Dette ville i så fald skulle rapporteres til myndighederne, når hændelsen bliver kendt af operatøren.

Hvis ovenstående eksempel er korrekt forstået, finder høringsparterne det rimeligt, at teleoperatørerne bliver genstand for en sådan forpligtelse.

Nr. 4 om ny definition af sikkerhedshændelse jf. § 2, nr. 8

Høringsparterne støtter den foreslåede definition af en sikkerhedshændelse og støtter desuden, at der ikke fokuseres på en potentiel, men en faktisk, indvirkning på sikkerheden. Høringsparterne gør dog opmærksom

på, at graden af den "faktiske negative påvirkning" ikke kendes umiddelbart ved sikkerhedshændelsens begyndelse.

Nr. 6-9 om minimumskrav til informationssikkerhed for udbydere jf. § 3

Høringsparterne støtter den foreslåede ændring af § 3, stk. 1 og 3, om inkludering af nummeruafhængige interpersonelle kommunikationstjenester med samme forbehold som anført ovenfor ved punkt 4. Det er her væsentligt at sikre en level playing field blandt elektroniske kommunikationstjenester, der i stigende grad konkurrerer med hinanden.

I den nye foreslåede § 3, stk. 3, anvendes begrebet "betydelig trussel" om en sikkerhedshændelse, der kan lede til påbud fra myndighederne om at træffe nødvendige foranstaltninger, hvis en sådan identificeres. Høringsparterne finder det hensigtsmæssigt, at begrebet specificeres i lovens bemærkningerne. Høringsparterne finder det ligeledes hensigtsmæssigt, at det specificeres, hvilke typer påbud man påtænker at anvende, samt hvilke konsekvenser disse påbud kan have for operatøren.

Som nævnt ovenfor kendes graden af den faktiske negative påvirkning af en sikkerhedshændelse, og dermed tillige den faktiske negative påvirkning af en betydelig trussel om en sikkerhedshændelse, først senere i forløbet. Derfor kan det være vanskeligt konkret at vurdere den faktiske påvirkning af en betydelig trussel. Høringsparterne finder i øvrigt, at Domstolene bør afsige kendelse om påbuddet, hvis disse foranstaltninger indebærer begrænsninger i de grundlæggende rettigheder.

Selvom vi forstår og anerkender hensynet med og baggrunden for den foreslåede bestemmelse, herunder dens ophav i artikel 41 i teledirektivet, er vi bekymrede over det upræcise omfang af bestemmelsens rækkevidde i forhold til den kompetence, der tillægges CFCS. Omfanget af de konkrete foranstaltninger, CFCS kan pålægge de enkelte udbydere at foretage, er kun i meget begrænset omfang specificeret i lovforslaget og kan med den foreslåede ordlyd af bemærkningerne potentielt tolkes meget bredt.

Det fremgår således af bemærkningerne, at *"det vil afhænge af sikkerhedshændelsens karakter, hvilke foranstaltninger der er nødvendige for at afhjælpe denne", og at en udbyder kan blive pålagt at sikre, "at leverancer af hardware, firmware eller software, der kan udgøre en sårbarhed i den pågældende udbyders net eller tjeneste, skal undersøges for sårbarheder, samt at foretage logisk og fysisk adgangskontrol til nærmere angivne systemer eller udstyr og sikre sporbarhed heraf."*

Dermed tillægges CFCS en i praksis næsten ubegrænset mulighed for at kræve, at konkrete udbydere foretager potentielt særdeles indgribende og omkostningstunge foranstaltninger. Høringsparterne skal kraftigt opfordre til, at denne bestemmelse indsnævres, og at det i langt højere grad præciseres, hvor vidtrækkende kompetencer CFCS får med denne bestemmelse.

Høringsparterne har forståelse for og støtter, at den foreslåede § 3, stk. 4, om at traditionelle teleudbydere kan pålægges forpligtelser ved hensyn af væsentlig samfundsmæssig betydning, fortsætter som hidtil med de mindre, foreslåede sproglige præciseringer.

I lovens bemærkninger på side 10 fremgår et ønske, med henvisning til teledirektivet, om at fremme kryptering, som ikke umiddelbart er en del af det eksisterende lovgrundlag i dag, med mindre det anskues som en del af den interne risikostyringsproces i medfør af lovens § 3, stk. 1. Høringsparterne anerkender dog også, at denne bestemmelse stammer fra teledirektivets artikel 40, stk. 1.

For danske teleudbydere er kryptering i risikostyringen, fx af management styring af infrastrukturen, allerede fuldt implementeret, hvorfor høringsparterne ikke umiddelbart kan se, hvorledes yderligere fremhævelse af kryptering kan/bør ske i Danmark. Høringsparterne har dog ikke kendskab til, hvorledes kryptering anvendes

for udbydere af nummeruafhængige interpersonelle kommunikationstjenester. På den baggrund finder høringsparterne det rimeligt, at der stilles krav til kryptering både på teleoperatørniveau og blandt nye typer af tjenesteudbydere. Endelig anmoder høringsparterne om særlig forsigtighed og proportionalitet i overvejelserne herom, da vidtgående (system-)krav herom kan udgøre væsentlige ekstraomkostninger for udbyderne. Endelig ønsker høringsparterne at gøre opmærksom på, at fremtidens mobile teknologier, herunder 5G, har kryptering af data mellem mobilnetværkets radio access netværk og mobil core-systemet indbygget som standard.

I lovens bemærkninger på side 10, fremgår det desuden af udbydere af nummeruafhængige interpersonelle kommunikationstjenester kan have egen teknisk infrastruktur. Høringsparterne gør i den anledning opmærksom på, at denne type infrastruktur ikke alene omhandler *"forbindelser til internetudbydernes net, som kan blive omfattet sikkerhedskrav"* jf. lovbemærkningernes side 10, men også andre typer af infrastrukturejer-skab og drift af fx store datacentre, som bør tages højde for i lovforslaget og dets bemærkninger.

Nr. 11-14 om oplysnings- og underretningspligter for udbydere jf. § 4

Høringsparterne finder det relevant, at udbydere på det danske marked pålægges at informere CfCS om sikkerhedshændelser og anerkender, at den foreslåede ændring i § 4, nr. 3, om såvel tilføjelsen af udbydere af nummeruafhængige interpersonelle kommunikationstjenester samt tilføjelsen af *"uden unødigt ophold"* er en implementering af teledirektivets artikel 40, stk. 2. TI finder dog, at tilføjelsen af *"uden unødigt ophold"* er en signifikant stramning af bestemmelsen i forhold til i dag, hvor fristen er 14 dage. TI skal opfordre til, at denne frist fastholdes i den konkrete udmøntning i bekendtgørelsen.

Høringsparterne finder tilføjelsen af ny nr. 4 i § 4 særligt bekymrende, om at udbydere generelt i alle tilfælde skal underrette offentligheden ved sikkerhedshændelser, der har haft væsentlig indvirkning på driften af net eller tjenester.

Høringsparterne er bekymret over udsigten til i medfør af den foreslåede § 4, stk. 4, at skulle informere offentligheden som sådan om sikkerhedshændelser, der i øvrigt måtte være forsvarligt håndteret. Der vil være stor risiko for, at en generel udmelding til offentligheden om en afsluttet trussel kunne skabe unødigt utryghed.

Samtidig bør det overvejes nøje, hvilke risici der løbes, ved at der kommer information om sikkerhedstrusler ud i offentligheden. Høringsparterne er bekymret for, at hvis der er offentlighed om en trussel (uanset om denne anses for at være afsluttet), kan anspore hackere til at gå målrettet mod en udbyder eller en sektor, der har været ramt.

Høringsparterne skal i stedet foreslå, at bestemmelsen ændres således, at udbyderne i stedet forpligtes til at informere konkrete berørte kunder om sikkerhedshændelsen og eventuelt om, hvilke forholdsregler de konkret berørte kunder kan tage i den forbindelse, eller alternativt blødgøres med tilføjelse af *"hvor det findes relevant"*.

Høringsparterne sætter imidlertid spørgsmålstegn ved den nye foreslåede bestemmelse i § 4, stk. 5, om at udbydere skal informere brugere om mulige beskyttelsesforanstaltninger i tilfælde af en særlig og betydelig trussel om sikkerhedshændelse. Høringsparterne har således svært ved at gennemskue, hvorledes teleudbydere skal kunne informere en specifik (gruppe af) forbrugere, der fx anvender sikkerhedsmæssigt kompromitterbart brugerudstyr (CPE), fx en ukurant WiFi-router, når denne type information ikke er kendt af teleudbyderen. Høringsparterne anerkender dog også, at teleudbyderne har en interesse i at sikre et så sikkert netværk, som muligt, hvorfor intentionen med forslaget giver god mening.

Usikkerheden omkring udmøntningen af kravene i medfør af § 4, nr. 4, indebærer, at det for visse udbydere i branchen er usikkert, om der skal etableres nye funktioner i virksomheden til at håndtere sådanne nye krav. Det er således nærliggende, at det vil have yderligere omkostningsmæssige konsekvenser for sådanne udbydere at opfylde kravene.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det derudover, at "*Som i dag indebærer dette, at udbydere efter påbud skal underrette offentligheden, eller at CFCS kan foretage underretning af offentligheden, hvis det godtgøres, at dette er i offentlighedens interesse*". Det kan have stor skadegørende effekt på en udbyder, hvis det påbydes en udbyder at melde ud til brugere og offentligheden om mulige trusler eller hvis der af CFCS meldes offentligt ud om mulige trusler. Dette gør sig særligt gældende, når selve hjemmelsgrundlaget for at udstede påbud vedrørende sikkerhedstrusler er uklart. Derfor bør det i loven og bemærkningerne fastlægges under hvilke omstændigheder denne ret til at meddele påbud og egen offentliggørelse kan udnyttes, herunder at udbyderen får mulighed for at blive partshørt, medmindre det af tidsmæssige grunde er umuligt.

Endelig bør det derfor præciseres, hvordan der tages beslutning om eventuel informering af brugere om potentielle trusler eller sikkerhedshændelser og mulige beskyttelsesforanstaltninger konkret udmøntes i praksis.

Høringsparterne finder, at den konkrete udmøntning af bestemmelsen i en bekendtgørelse vil være afgørende for den faktiske mulighed for efterlevelse og for de reelle omkostninger af løsningen. Høringsparterne mener, at den løsning, som tænkes implementeret i Danmark, bør være omkostningseffektiv og proportional i forhold til den ønskede effekt. Som eksempel kunne en samlet informationsportal om kompromitterbart brugerudstyr, som bliver bekendt for teleudbyderen, gøres tilgængeligt for offentligheden og udbyderens kunder på en samlet internetside. Der er mange eksempler på, at dette ikke i praksis er muligt, da udbydere ikke har de nødvendige processer og data til at sikre effektiv, praksis udmøntning af en sådan løsning. Høringsparterne finder således, at det som minimum tydeliggøres i lovbemærkningerne, hvorledes myndighederne forventer, at udbydere kan designe et system, som kan håndtere dette, og samtidig beskrive de væsentlige omkostninger, der eventuelt vil være forbundet med et sådant system.

Andre bemærkninger

Høringsparterne har ingen indholdsmæssige bemærkninger til lovforslagets punkter 17-27.

Høringsparterne anser desuden, at de i lovbemærkningerne anførte økonomiske konsekvenser for erhvervslivet virker særdeles underestimerede særligt henset til lovforslagets mange usikkerheder. Lovforslaget lægger op til, både direkte og indirekte gennem efterfølgende udmøntning i bekendtgørelser, at flere nye systemer skal designes, indkøbes og implementeres hos udbydere. Derudover bidrager usikkerheden om kravene til beskyttelsesforanstaltninger og kryptering tillige til øget usikkerhed om omkostningerne. Når det endnu ikke er fuldt ud belyst, hvilke foranstaltninger og lignende loven og efterfølgende bekendtgørelser vil medføre, er det ikke muligt for høringsparterne at vurdere omfanget af de økonomiske konsekvenser for de enkelte selskaber. Samtidig må det forventes, at når udbydere af nummeruafhængige interpersonelle kommunikationstjenester indbefattes en række nye krav, vil det medføre øgede omkostninger for erhvervslivet.

Specifikke bemærkninger til etablering af mobilbaseret varslingsystem jf. NIS-lovens § 5 a og Telelovens §§ 61 a og 81

Generelt

Høringsparterne støtter Forsvarsministeriets forslag til etablering af mobilbaseret varslingsystem jf. NIS-lovens § 5 a og Telelovens §§ 61 a og 81. I særdeleshed beslutningen om, at et mobilt varslingsystem baseres på cell broadcast-teknologi, samt at Forsvarsministeriet afholder omkostningerne ved etablering og drift af et sådant system.

Nr. 1 om etablering af mobilbaseret varslingsystem jf. Teleloven § 61 a

Høringsparterne ser positivt på implementeringen af teledirektivets artikel 108, 2. pkt., om et offentligt mobilbaseret varslingsystem, der kan udsende offentlige advarsler om overhængende eller truende nødsituationer og katastrofer. En forpligtelse til at indføre et sådant system er dog ikke uproblematisk, da mobilsekskaberne ikke på nuværende tidspunkt råder over et sådant, og ikke selv har incitament til at indføre systemer, der ikke understøtter driften af selskabernes netværk og forretning. Høringsparterne deler Forsvarsministeriets vurdering af etableringsomkostninger på ca. 140 mio. kr. og årlige driftsomkostningerne på 10 mio. kr. For at undgå unødige tunge økonomiske byrder på erhvervslivet, sætter høringsparterne stor pris på, som det indgår i lovforslaget om ændring af Teleloven, at staten afholder udgifterne forbundet med etablering og drift af det mobilbaserede offentlige varslingsystem. Høringsparterne støtter tillige, at staten også vil afholde dokumenterede udgifter forbundet med krav i medfør af den foreslåede bestemmelse, som ikke allerede følger af de gældende §§ 3 og 5 i NIS-loven. I forlængelse heraf sætter høringsparterne pris på lovbetragtningerne til nr. 1 om, at mobiloperatørerne forud for større økonomiske dispositioner kan have en dialog med de relevante beredskabsmyndigheder med henblik på at afklare, om dispositioner har en karakter, hvor der kan ydes refusion.

Desuden støtter høringsparterne op om Forsvarsministeriets overvejelser og vurdering af, at et mobilbaseret varslingsystem bør baseres på cell broadcast-system. Høringsparterne er enige i, at den foreslåede løsning baseret på cell broadcast-teknologien er den bedste løsning til formålet, blandt andet på grund af de fordele, der nævnt i høringsmaterialet, herunder særligt det forhold, at alle nyere mobiltelefoner kan modtage sådanne beskeder, og at der ikke sker registrering af personoplysninger i forbindelse med brug af systemet.

Der kan synes at være en begrebsforvirring til, hvem pligtssubjektet i medfør af forpligtelsen i den foreslåede bestemmelse i Telelovens § 61 a, hvor begrebet "*Udbydere af elektroniske kommunikationstjenester i mobilnet og udbydere af mobilnet*" anvendes. Dette begreb er imidlertid ikke nærmere defineret i Teleloven. Høringsparterne anbefaler således, at det gøres klart for hvem denne forpligtelse konkret påhviler såvel i Telelovens § 61 a og NIS-lovens § 5a med korrekt anvendelse af klart definerede begreber jf. Telelovens § 2 og NIS-lovens § 2. Således anbefaler TI, at Telelovens § 61 a, stk. 1, affattes:

"§ 61 a. Udbydere af offentlige elektroniske kommunikationsnet og -tjenester i mobilnet og udbydere af mobilnet skal på vegne af beredskabsaktører udsende offentlige advarsler om overhængende eller truende alvorlige nødsituationer og katastrofer til berørte slutbrugere. Udbyderne skal udsende offentlige advarsler til de slutbrugere, der i varslingsperioden opholder sig i nærmere angivne geografiske områder, straks efter modtagelse af anmodning herom."

Samt at NIS-lovens § 5a affattes:

”§ 5 a. Center for Cybersikkerhed fastsætter regler om, at udbydere, som i medfør af telelovens § 61 a skal udsende offentlige advarsler om overhængende eller truende alvorlige nødsituationer og katastrofer, skal træffe alle nødvendige foranstaltninger til at sikre uafbrudt transmission af advarslerne.”

Nr. 16 om uafbrudt transmission af offentlige advarsler jf. NIS-lovens § 5 a

Høringsparterne ser frem til at bidrage konstruktivt i forbindelse med den konkrete udmøntning af bestemmelsen i bekendtgørelsen, herunder hvorledes *”alle nødvendige foranstaltninger til at sikre uafbrudt transmission af advarslerne”* konkret skal forstås, da dette synes noget uklart. Heriblandt hvad der menes med *”uafbrudt”*, som ikke indgår i ændringen af Telelovens § 61 a. Høringsparterne anbefaler, at den konkrete løsning er fleksibel samt at krav hertil er proportionelle.

I forlængelse heraf vil høringsparterne sætte pris på en bekræftelse af, at opfyldelse af kravet om *”uafbrudt transmission”* er dækket af Forordning om foranstaltninger vedrørende adgang til det åbne internet artikel 3, stk. 3, 3. afsnit, hvori det fremgår, at udbyderen af internetadgangstjenester kan foretage mere vidtgående trafikstyringsforanstaltninger, hvis det er nødvendigt for at overholde lovgivning, for at opretholde integriteten og sikkerheden i nettet eller for at forebygge truende overbelastning af nettet og afbøde virkningerne af ekstraordinære eller midlertidige overbelastning af nettet.

Da systemet skal kunne tages i brug senest den 22. juni 2022, og da der vi være tale om et teknisk kompliceret setup med høje driftssikkerhedskrav, sætter høringsparterne pris på, at der med lovforslaget er lagt op til et tæt samarbejde mellem mobiloperatørerne og Forsvarsministeriet om indførelsen af systemet, herunder udvikling, test, etablering og drift, samt ikke mindst en løbende dialog om de nødvendige økonomiske dispositioner med henblik på at sikre, at mobiloperatørerne kun disponerer således, at der kan ydes refusion af de afholdte udgifter.

Afsluttende bemærkninger

Høringsparterne står naturligvis til rådighed måtte Forsvarsministeriet, Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet, Center for Cybersikkerhed, Energistyrelsen eller andre relevante myndigheder have opklarende spørgsmål til ovenstående.

Med venlig hilsen

Mette Lundberg, direktør, IT-Branchen

Jakob Willer, direktør, Teleindustrien